

KURYER LITEWSKI.

w Wilnie w Piątek dnia 1 Grudnia r. s. 1833 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg d. 20 listopada.

Nadzwyczajny Poseł Jego Sułtański Mości przy Cesarzskim Rosyjskim Dworze, *Muszir-Achmet-Pasza*, przybył do stolicy tutejszej, wczoraj dnia 22 listopada z licznym orszakiem. Stał w mieszkaniu na Pobrzeżu Angielskim w domu Hr. *Ostermana-Tolstoj*. (P. P.)

— Przez najwyższy dyplomata z dnia 8 listopada, na yłaskawie mianowany Kawalerem orderu *Św. Stanisława* *1szej klasy*, zostający przy Jego Cesarz. Wysokości, Dowódcy Oddzielnego Korpusu Gwardyi, liczący się w Armii, Jenerał-Major *Wisznjakow*.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny z dnia 17go listopada Fligel-Adjutant Jego Cesarz. Mości *Leyb-Gwardyi* huzarskiego pólku, Półkownik *Xiążę Trubecki*, wyniesiony za odznaczenie się w służbie, na Jenerał-Majora, i mając się liczyć w jeździe, mianowany jest Słobodzko-Ukraińskim Cywilnym Gubernatorem. (R. I.)

Ukaz Rządzącego Senatu.

Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że dla uchylecia nieporządku pochodzącego z przebywania w domach obywatelskich Cudzoziemców i Cudzoziemek bezpaszportnych, lub z takimi paszportami, którym już termin upłynął i niezostały zamienionemi; tenże P. Minister Spraw Wewnętrznych przedstawiał do uwagi Rządzącego Senatu opinią, w której podawał do postanowienia następujące prawidła: 1) Każdy Obywatel, chcący przyjąć do swego domu dla jakiegokolwiek potrzeby Cudzoziemca lub Cudzoziemkę, powinien wraz przedstawić miejscowej Policji pasport lub świadectwo, za jakim Cudzoziemiec lub Cudzoziemka przybyli do niego na mieszkanie. 2) Przy upływie terminu tego pasportu lub świadectwa, Obywatel, jeżeli chce dłużej takiego Cudzoziemca lub Cudzoziemkę, w domu swoim utrzymać, obowiązany jest prosić miejscową Zwierzchność o zmianę uprzedniego pasportu na inne nowe świadectwo lub pasport. 3) Z upływności terminu świadectwem lub pasportem nikt z Obywateli nie powinien trzymać u siebie Cudzoziemca lub Cudzoziemki; w przeciwnym razie uzyskiwać z każdego z takich Obywateli za dzień po dwa ruble, podobnie, jak takowemu sztrafowi podlegają gospodarze domów w Stolicach za trzymanie u siebie ludzi z pasportami upłynionego terminu, i pieniądze te obracać na rzecz Izby Powszechnej Opieki. Rządzący Senat oświadczywszy zgodzenie się we wszystkich częściach z wyrażoną opinią, uwiadomił P. Ministra Spraw Wewnętrznych ukazem, że gdy podawane przezeń prawidła zawierają w sobie dopełnienie istniejących już praw o paszportach względem Cudzoziemców, tedy Rządzący Senat poleca mu dla przeprowadzenia onych do skutku, wyjednać na ywyższe zezwolenie. Na skutek tego P. Minister Spraw Wewnętrznych wchodził z przedstawieniem do Komitetu PP. Ministrów, który postanowił: wnoszone przezeń rozporządzenia zatwierdzić, z tém zastrzeżeniem, żeby moc ich ograniczała się w samych Guberniach, nietykając prawideł, postanowionych dla Stolic, w których za Cudzoziemców, mieszkających bez ustanowionych świadectw, płaci się taki sztraf, jak i za przetrzymywanie innych bezpasportnych ludzi. Najjaśniejszy Pan takowe postanowienie Komitetu w dniu 10 października Na ywyżey zatwierdził raczył. (G. S.)

Dalszy ciąg raportu P. Ministra Narodowego Oświecenia za rok 1832. (Ob. N. 141.)

3) W wydziale Uczonym.

Prace uczone oraz przedsięwzięcia Akademii i Uniwersytetów. — Uczone prace i badania przedstawują dostateczną działalność. Astronom *Fuss*, który jeździł przy Missyi naszej do Pekinu powracając, z polecenia Akademii Nauk, zajmował się oznaczeniem położenia jeograficznego wielu miast leżących na wschód Baykale; P. *Fedorow*, zostający przy Dorpackim obserwatorium, i oznaczający z rozporządzenia Głównego Sztabu Jego Cesarz. Mości punkta południowo-zachodniej Syberyi między 50° a 60° szerokości, czynił przylat magnetyczne dla Akademii Nauk postrzeżenia. — Tymczasem jej Archeograf *Strojew*, obejrzał klasztorne biblioteki w Guberniach Nowgorodzkiej, Pskowskiej i Twerzkiej, w Moskwie Patryarchalną, oraz Archiwum Puszkarskiego Prykazu; za Na ywyższym zaś rozkazem, oglądał trzy starożytne groby we wsi Starym-Riazaniu, gdzie było stołeczne miasto starożytnego Riazkańskiego Xięstwa. Akademia zbierała także miejscowe wiadomości o rozmaitych prowincjach Cesarstwa dla wyjaśnienia Rosyjskiej Statystyki, czyniła chemiczne i fizyczne badania, rozważała przedstawione do niej dzieła i z ofiarowanej przez Szambellana *Demidowa* summy przysądziła dwie nagrody po 2000 rubli, PP. *Łerewoszczykowu* i *Ustriałowu*: pierwszemu za dzieło *Zasady Astronomii* (Правила астрономии), drugiemu zaś za przetłumaczone i wydane przezeń *Powieści współczesnych o Dymitrze Samozwańcu* (Сказания современников о Димитрии Самозванце) — Za udzieloną pomocą przez Najjaśniejszego Cesarza, wydrukowana została ciekawa podróż Akademika *Kupfera* do Uralu z wielą litografowanemi widokami.

Akademia Rosyjska w 45 posiedzeniach nieprzestawała zajmować się poprawianiem Słownika Rosyjskiego dla nowego wydania; oprócz tego roztrząsała, i swoim kosztem wydrukowała, rozmaite książki.

Adjunkt Moskiewskiego Uniwersytetu *Maximowicz*, odżył kosztem onego, podróż do Kaukazu dla badań uczonych we względzie Historii naturalnej a szczególnie Botaniki.

W Kazaniu czynione były ciągle astronomiczne i magnetyczne postrzeżenia przez Profesora *Simonowa*. — Kandydat tamecznego Uniwersytetu *Kowalewski* i Student *Popow* kończyli swą podróż za Baykałem dla praktycznego nauczania się Mongolskiego języka.

Zatrudnienia uczonych i Literackich Towarzystw. Następujące uczone i Literackie Towarzystwa stale zajmowały się swemi pracami pod władzą Ministerium Narodowego Oświecenia.

W Sankt-Petersburgu: Towarzystwo *Mineralogiczne* miało 19 posiedzeń, wydało 2 xiegi, rozpatrywało nowe Mineralogiczne książki i wzory ciał kopalnych. Z rozporządzenia tego Towarzystwa, Akademik *Hess*, od dnia 4 grudnia wykladał publiczne lekcye Chemii.

Towarzystwo *Farmaceutyczne* składało się ze 105 członków, miało 44 posiedzeń i przedsiębrało wydawać Dziennik Farmaceutyczny. Przy tém Towarzystwie utrzymuje się szkoła aptekarskich pomocników i uczniów, w której było 18 wychowawców.

W Moskwie: Przy tamecznym Uniwersytecie: Towarzystwo *Miłośników Literatury Rosyjskiej* złożone z 70 Członków czynnych i Prezydenta.

Towarzystwo *Historji i Starożytności Rosyjskich* złożone z 68 członków czynnych.

Towarzystwo *Fizyczno-Matematyczne*.

Towarzystwo *Badaczy Natury*, złożone z 240 członków czynnych w Rosyi i z wielu znakomitych uczonych mężów we wszystkich krajach świata. Wydało ono część swoich pamiątek, dwa tomy peryodycznego sprawozdania (*Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes*) i wydrukowało Oryktografią Gubernii Moskiewskiej.

W Kazaniu: Towarzystwo *Miłośników Oczystej Literatury*.

W Charkowie: Towarzystwo *Nauk* (przy Uniwersytecie) zatrudnia się szczegółowem opisaniem okolic Charkowa pod wszystkimi względami.

W Wilnie. *Wileńskie Medyczne Towarzystwo*, składające się ze 35 Członków czynnych, zajmowało się dalszém wydawaniem swego peryodycznego pisma.

W Rydze. *Wolne Towarzystwo Literatury i Praktyki*, złożone z 72 członków; prace swoje umieszczało w gazecie *Stadtblatt*. Pod wiedzą tego Towarzystwa znajduje się szkoła dla dzieci rzemieślników, w której uczą się bez płaty.

W Nitawie. Towarzystwo *Miłośników Literatury i Sztuk Pięknych*, złożone z 94 tutejszych i 108 zagranicznych Członków czynnych; miało 12 posiedzeń.

Towarzystwo pod nazwiskiem *Museum i Atezeum*, składało się ze 38 Członków; zajmowało się powiększeniem swych kolekcji, które codziennie otwierają się dla zwiedzających.

Łotyskie Literackie Towarzystwo, składało się ze 111 Członków; wydawało dla pospółstwa, pożyteczne książki.

W Arensburgu. *Estońskie Literackie Towarzystwo*, miało 41 Członków; i zajmowało się dalszém prowadzeniem swych prac we względzie Estońskiego języka.

3) *W Wydziale Cenzury.*

Rozporządzenia Cenzury. W wewnętrznej organizacji Cenzury nie zaszyły w tym roku żadne nowe odmiany. Z rozporządzeń zaś najważniejsze jest uczynione na skutek *N a y w y ż s z e g o* rozkazu, ażeby nadal wydawanie nowych dzienników, nie było dozwolane bez szczególnego *N a y w y ż s z e g o* rozwiązania, i ażeby *N a y w y ż s z e g o* przedstawiony był szczegółowy wykład ich przedmiotów z wiadomością o wydawcach. Oprócz tego Główny Zarząd Cenzury, zwrócił uwagę z jednej strony na rozszerzenie się nieprzyzwoitej polemiki w niektórych Rosyjskich peryodycznych pismach, z drugiej zaś na tłumaczenia nowszych romansów francuskich. Nie ścieśniając drukowania krytyk w dobrym duchu pisanych, zalecił on Komitetom wzbraniać takowych, które dotykając pisarzy bez dowodów, mają na celu obrażenia osobistości. Co się tyczy nowszych francuskich romansów, gdy takowe zawierają przedewszystkiem w sobie obrazy słabej strony natury ludzkiej, moralnej sprzeczności, niepowściągliwości namiętności, gwałtownych uniesień i występków, i działają na umysły czytelników ku szkodzie moralnych uczuć i religijnych wyobrażeń, Główny Zarząd Cenzury zalecił rozpatrywać tego rodzaju płody, z większą niż inne surowością we względzie moralnej ich treści.

Liczba wydrukowanych książek. Przytaczona tu tablica pod N. 6) nie może jeszcze pokazać całego ogółu uczoney i literackiej działalności w Rosyi: albowiem w skład jej weszły tylko te książki, które wydrukowane zostały z dozwolenia Cenzury Ministerium. Porównyując tę tablicę z przeszłoroczną wykazuje się, że w 1832 roku wyszło mniej książek z druku; ale liczba drukowanych arkuszy, ma nad upłynionym rokiem przewyżkę, padającą na stronę dzieł oryginalnych. Liczba wszystkich wydrukowanych arkuszy (w jednym exemplarze) wynosi 8,050. Tłumaczenia, pod względem liczby książek, wyrównują w teraźniejszym roku prawie siódmej części całego ogółu, a ze względu na liczby arkuszy trzeciej. Książek naukowych i uczoney treści było 357, właściwie zaś literackich 228, pier-

wsze zawierają w sobie 410 drukowanych arkuszy, drugie 2,859. Romanse i powieści stanowią więcej niż część trzecią tych ostatnich, a ze względu drukowanych arkuszy — dwie trzecie: co dowodzi, w jakim stosunku ten rodzaj płodów góruje nad wszystkimi innemi w naszej literaturze. Należy także zrobić uwagę, że liczba oryginalnych romansów i powieści, przewyższa dwa razy liczbę przekładów.

Pisma peryodyczne. Pism peryodycznych (nie licząc wychodzących niezależnie od Cenzury Ministerium, i których exemplarze w Głównym Zarządzie Cenzury nie zostały złożone) było 60, w tej liczbie 33 gazety i 27 dzienników. Z nich wychodziły: 2 codzienne, 5 trzy razy na tydzień; 12 dwa razy na tydzień, 17 tygodniowie; 7 dwa razy na miesiąc; 7 miesięcznie; 1 co dwa miesiące; 2 co trzy miesiące; 7 w nieoznaczonym czasie. Dwadzieście trzy pism poświęcone były wyłącznie literaturze; dwanaście polityce i literaturze; dziewięć zawierały w sobie statystyczne wiadomości; cztery — rozmaite postanowienia we względzie wewnętrznego zarządu Państwa; pięć odnosiło się do handlu, rękodzieł i górnictwa; cztery do rolnictwa i przemysłu; cztery do nauk wojennych; dwa do Historji Naturalnej i Medycyny; a jedno do Teologii. Liczba arkuszy w jednym exemplarze wszystkich tych pism wynosi 4,082, ogólny zbiór drukowanych arkuszy w książkach i pismach peryodycznych rozciąga się do 12,132.

Liczba przywiezionych z zagranicy. W ciągu 1832 roku przywieziono z zagranicy 1331 nowych dzieł: z tej liczby większa część romansów, za którymi idą w kolejnym porządku: poligrafia, historia, dzienniki, polityka, teologia i filozofia. W ogólności liczba wszystkich przywiezionych exemplarów, wynosi w tym roku do 200,000, i przewyższa przeszłoroczny przywóz we dwoje, nie licząc peryodycznych pism, przesyłanych przez pocztę.

4) *W Wydziale Gospodarczym.*

Wydanie kapitałów i opłata długów. Co się tyczy różnych summ, znajdujących się w obrębie Ministerium Narodowego Oświecenia w 1832 roku, uczynione zostało rozporządzenie o przeniesieniu pensyjnych kapitałów do Ministerium Skarbu, a do zarządu spraw duchownych obcych wyznań oddane ze względu swego należenia duchowne beneficya, które zostawały w zawiadywaniu Wileńskiego Uniwersytetu, dla wynagrodzenia Nauczycieli stanu duchownego za ich trudy w zawadzie naukowym. W ogólności Ministerium Narodowego Oświecenia, starało się, ile możliwości nie obciążać Podskarbstwa Państwa, i widząc w różnych wydziałach swego zarządu, nieodzowną potrzebę powiększenia rozchodów na zakłady naukowe i rychlejszej opłaty niektórych swych długów, ażeby one nie narastały przez procenta, uczyniło przeto ofiarę z własnych summ, zebranych przez oszczędność i obróty gospodarcze. Tym sposobem z kapitału, wniesionego przez Zakłady Naukowe za książki, i z innych summ gospodarczych, Departament Narodowego Oświecenia wypłacił w 1832 roku bankowi pożyczkowemu cały swój dług, którego zostawało około 96,000 rubli; dług Ryszeljewskiego Liceum, wynoszący wedle obliczenia z Ministerium Skarbu do 457,000 rubli, uznany został także za wypłacony z licealnych dochodów, pobieranych z opłaty, od wywożonego zboża za granicę.

Nowe budowle i zakupienie gmachów. W roku 1832 ukończone zostało dolne piętro nowego przybudowania do Cesarskiej i Publicznej Biblioteki. Dla wzniesienia budowli Wołyńskiego Liceum w Kijowie, wyznaczone zostało miejsce, a dla założenia Liceum w Orszy przeznaczono trzy skassowane Rzymsko-Katolickie klasztory, i dom starych izb sądowych. W Odessie Ryszeljewskie Liceum nabyło z publicznej przeobrażenia, obszerny magazyn, który należał do Hrabiego Sobańskiego, gdzie też będzie umieszczone, po przerobieniu go w przyzwoity dla siebie sposób. W Moskwie kupiony został dla Uniwer-

sztytu, przytykający doń dom Wielkiego Łowczego Paszkowa, a dla Moskiewskiego Gubernialnego Gimnazjum dom Jenerał-Majorowej Jeremofowej. Dla Wileńskich Gimnazjów oddano tameczny klasztor Pijarów, i wyznaczoną została summa dla wystawienia Gimnazjalnego domu w Kamieńcu Podolskim.

Prywatne ofiary. Kapitał zostających pod wiedzą Ministeryum zakładów, w ogólności urosł: do czego naybardziej przyłożyły się dochody z drukarni i ofiary prywatnych osób. Dobrowolne dary w summach i innych rzeczach wynosiły do 240,000 rubli assygn. — Główniejsze z nich są:

16d) Zbiór xiąg, odnoszących się po większej części do prawoznawstwa, w ogóle około 5,000 tomów, darowany przez Fligel-Adjutanta Alexandrowa Dorpackiemu Uniwersytetowi.

2re) Murowany dwupiętrowy dom w mieście Syczewkach, oceniony 62,000 rubli, wystawiony dla tameczney szkoły, przez obywatela Kollegialnego Assessora Gennadi.

3cie) Murowany dwupiętrowy dom, wartości 34,662 rubli, darowany Bołchowskiej Szkole Powiatowej, przez Honorowego Dozorcę Radzę Dworu Karpowa.

4te) Murowany dwupiętrowy dom wartości 16,281 rubli, ofiarowany dla Wiatskiej Szkoły Powiatowej, przez Honorowego Dozorcę Maszkowcewa.

5te) Ofiary w Zakaukaskiej Dyrekcyi wynoszące przeszło 43,000 rubli.

6te) Naprawy, uczynione przez Sankt-Petersburskiego iszey gildy kupea Chawskiego w domu Kostromskiego Gimnazjum na 11,449 r.

7me) 12,059 rubli na urządzenie Morszańskiej Szkoły Powiatowej, i 1,000 rubli na rzecz Moskiewskiego Uniwersytetu, ofiarowane przez włościan Hrabini Samojłowej, Jakóba Malutina i Jakóba Telnikowa. (G. S. P.)

AUSTRIA.

Wiedeń d. 19 listopada.

Mówią, iż jest już w Pradze zjazd postanowiony; będą tam Posłowie wszystkich władzców Rzeszy Niemieckiej; a Xiąże Metternich będzie przewodniczył tym naradom. Mówią o drugim zjeździe w Medyolanie względem spraw włoskich, któremu Arcy-Xiąże Namieśnik Lombardyi i Wenecyi przewodniczyć będzie. Wszelako te zjazdy nie odbędą się równocześnie; kongres w Czechach zgromadzi się w Styczniu. (G. C. W.)

Zapewniają (jak mówi *Gazeta Powszechna*), iż wkrótce Rząd dla dopełnienia liczby półków Węgierskich, zażąda od Seymu 25,000 nowo zaciężnych. Podobnież jak utrzymują, postanowiono przyłączyć *Dalmacyę* do Węgier.

Poczta między Konstantynopolem i Wiedniem, dotąd dwa tylko razy na miesiąc przychodząca, na rok przyszły co tydzień będzie się powtarzała. (All. Pr. St. Zeit.)

NIEMCY.

Karlsruhe d. 23 listopada.

Wczoray odbyło się uroczyste poświęcenie pomnika, jaki J. Kr. Wysokość Wielki Xiąże, swojemu s. p. Oycu Wielkiemu Xięciu Karolowi Fryderykowi, rozkazał wystawić w kościele zamkowym w *Pforzheim*. Z tego powodu odbył się stosowny do celu obrzęd w przytomności JJ. KK. W.W. Pomnik wznosi się w chorze, i ma postać piramidy gotyckiej, której ufamany wierzchołek wystaje po nad popiersiem Karola Fryderyka. Napis wyraża: *Carolo Friderico patri Leopoldus filius MDCCCXXXIII*. a na odwrotnej stronie jest ulubione zdanie nieboszczyka *Moderate et prudenter*.

Frankfort nad Menem d. 25 listopada.

Gazeta *Ober-Post-Amts-Zeitung* zawiera następny artykuł: Pełnomocny Związku Sprzymierzonego Szwajcarskiego P. *Tillier*, wystąpił, by traktować o wolne przejście dla Polaków, którzy wkroczyli do Szwajcaryi, przez kraje Związku

Niemieckiego, opuścić miasto nasze. Cel poselstwa jego przez to dokonany został, iż Rząd Francuzki oświadczył się gotowym, dozwoić przejścia przez Francją, znajdującym się w Szwajcaryi wychodźcom Polskim, by wsiedli na statki we francuzkich portach. I Związek Niemiecki także zapewnił o swej gotowości w dozwoleniu przejścia dla Polaków przez swe kraje, żądając aby wychodźcy Polscy, po przejściu przez Niemcy, do portów Niderlandzkich, ztamtąd wyprawili się do Ameryki. Związek zaś Szwajcarski starał się wyjednać dozwolenie przejścia dla Polaków, by podług swego wyboru mogli wybrać za miejsce przebywania, Anglią lub Amerykę. (All. Pr. St. Zeit.)

RZECZY NIDERLANDZKIE.

Haga dnia 23 listopada.

Z *Tilburg* piszą, iż J. K. W. Xiąże Feldmarszałek ze swym najstarszym synem, sposobi się do drogi do *St.-Petersburga*. W orszaku jego ma się znajdować Półkownik *Klerk*. Powszechnie wnoszą, iż niebytność jego przedłuży się do czterech miesięcy. Aż do powrotu J. K. W. Xięcia *Fryderyka* do *Niderlandów* z *Berlina*, jak słychać Jenerał Porucznik *Constant de Rebecque* mieć będzie główne dowództwo nad wojskiem.

W ministeryum wojny wieść biega, iż jeszcze przed nadejściem Nowego-Roku nastąpi znaczne zmniejszenie wojska. Utrzymują że jeszcze 14,000 ludzi zostanie do domów rozpuszczonych, kiedy w teraźniejszym wojsku połowa tak oficerów jak podoficerów, będzie mogła otrzymać urlopy na czas nieograniczony.

Granice Belgii z tamtej strony zupełnie są z wojska ogołocone. Tylko w *Westwezel* znajduje się oficer z oddziałem żandarmeryi.

Bruxella d. 25 listopada.

II. KK. MM. mają dzisiaj z zamku *Laeken* przybyć do miasta, dla przepędzania zimy w tułej pałac.

P. *Lehon*, Poseł Belgijski w *Paryżu*, otrzymał uwolnienie na dni 10, dla odprawienia podróży do Belgii, w interesach familiynych.

Półkownik *Douez* wczoray wieczorem otrzymał rozkaz udać się do *Zonhoven*. Oficer ten odebrał polecenie, czuwać nad wykonaniem zawartej z *Hollandyą* konwencyi. (A. P. S. Z.)

ANGLIA.

Londyn dnia 23 listopada.

Z Portugalii zawczoray wieczorem przybył statek parowy *Columbia*, który opuścił *Lisbonę* 17 a *Porto* 19 i naynowsze przyniósł wiadomości. Wprawdzie żadna znaczna przemiana w położeniu obu stron wojujących, przy odejściu jego nie zaszła, ponieważ wojska *Don Miguela* stały jeszcze w *Santarem*, a wojska *Królowej* o milę od nich; lecz *Pedryści* zniszczyli młyny, z których naywięcej *Migueliści* otrzymywali zapasów, przez co ostatni, do niedogodnego zostali przywiezieni położenia.

Podług gazety *Sun*, mówią o tém, iż admirał *Parker* zostanie odwołanym z *Lisbony*, a miejsce jego зайmie admirał *Gage*. Wiadomość o tém wielki w *Lisbonie* miała wzbudzić interes, nie lubią tam bowiem admirała *Parker*, iż go podeyrzewają osprzysianie partyi *Miguelistowskiej*. Nic jednak w tym względzie nie ma urzędowego.

W *Sun* czytamy: Pozorną nieczynność Jenerała *Sarsfield*, przypisać potrzeba zwłokom niektórych z liczby jego oficerów, nie chcących służyć przeciw Karolistom, dopóki nie zostaną zabezpieczone znaczne ulepszenia w teraźniejszym systemacie rządu. Nie jest to niepodobnem do prawdy, można się także domyslać iż Jenerał *Sarsfield*, popiera takie oświadczenie. Postępowanie tego Jenerała za czasow wojny rewolucyjney, usprawiedliwia domysł, iż nie zaniechałby korzystać z przyjazney okoliczności, by utwierdzić w Hiszpanii konstytucyą, i przypuszczać można, iż nieczynność jego nie tak pochodzi z przyczyny braku wojsk, jako raczej z życzenia, skłonić Kró-

ową do osniewienia wydanego manifestu i do zwołania Kortezow.

— Dnia 26 —

Gazeta Dworu zawiera postanowienia, przez które Posel w Sztokholmie, Lord Howard de Walden, nadzwyczajnym Poslem i Ministrem pełnomocnym przy dworze Królowej Portugalskiej; teraźniejszy Posel w Sztutgardzie, Sir Edward Cromwel Disbrowe, nadzwyczajnym Poslem i Ministrem pełnomocnym przy dworze Króla Szwecyi i Norwegii; a Jenerał brygady Lord William Russel, nadzwyczajnym Poslem i Ministrem pełnomocnym przy dworze Króla Wirtemburskiego, zostali mianowani.

W sobotę, w mieszkaniu Lorda Althorp znówu się odbyła rada gabinetowa, na której znajdowali się wszyscy Ministrowie, prócz Hr. Carlisle; narady trwały trzy godziny.

Lord Durham, jak słyhać, na kilka miesięcy, uda się na ląd stały.

Tutejszy Posel Niderlandzki P. Dedel, otrzymał od swego dworu uwolnienie na kilka tygodni, a w jego niebytności, Jenerałny Konsul Niderlandzki P. May, jako czasowy sprawujący interes, będzie pełnił jego obowiązki.

Dzisiaj rano przybył tu bat pocztowy z Hiszpanii. Według wiadomości z Gibraltaru, Kadyzu i innych miast głównych Hiszpanii południowej, wszystko tam zostaje w największej spokojności, i nigdzie nieokazały się poruszenia na korzyść Don Carlosa. Rząd Królowej w południowych prowincjach, przez zniesienie ceł handlowych, zyskał powszechną przychylność.

Courrier podaje następną wiadomość biograficzną o rodzinie Infanta Don Carlosa: najstarszy brat Ferdynanda VII urodził się d. 29 marca r. 1788, zatem ma dopiero lat 45. Małżonka jego Infanta Maria Francisco de Asis, jest trzecią córką zmarłego Króla Portugalskiego Jana VI; rodziła się w Lisbonie 22 kwietnia r. 1800. Z tego małżeństwa pochodzą Karol Ludwik Maria urodzony 31 stycznia 1818, Juan Carlos Maria urodzony 15 maja 1822 i Fernando Maria, urodzony 19 października 1824.

Globe powiada: nie podlega dopiero najmniejszej wątpliwości, iż Rząd Hiszpański oświadczył się być gotowym, łącznie z Anglią, przyjąć pośrednictwo w zayściach Portugalskich, chcąc uskutecznić jego zdadz Posłowi Angielskiemu Lordowi Williamowi Russel w Lisbonie. Rezumiemy, że takowe pośrednictwo wkrótce nastąpi i pomyślnie mieć będzie skutki.

W Szkocyi dopiero 50.000 fabrykantów zajmuje się wyrabianiem szalów kaszemirskich; przędza zaś otrzymuje się z Francyi.

Królewski okręt Belvidera, przybył tu w przeszły czwartek z Madeiry, z kąd wyszedł pod zagle 15 października. Na tej wyspie Don Miguel miał silne stronnictwo za sobą i miasto dobrze jest obwarowane i osadzone garnizone, składającym się przeszło z 2.000 ludzi wojska Miguełistowskiego, a rządzca wyspy w razie napadu, postanowił bronić się, przeciw Don Pedra wojskom, do upadłego. (A. P. S. Z.)

FRANCYA.

Paryż dnia 23 listopada.

Wczoray Lord Granville, który już zupełnie przyszedł do zdrowia, odbywał narady z Ministrem spraw zagranicznych.

Indicateur de Bordeaux jakoby widział listy z Madrytu pod dniem 13 donoszące, iż spokojność w tej stolicy hynaymniej nie była naruszona. Ztąd rozszerzone na tutejsze birży wieści, o których zawczoray namieniał Journal des Debats, okazałyby się hezczasadnymi.

Constitutionnel zawiera list z Perpignan, pod d. 16 który się następnie o woysku obserwacyonem wyraża: w powszechności wybór dowódców na naczelne w woysku miejsca, dobrze przyjęto. Jenerał Harispe co w Bayonnie dowodzi, rodem jest z departamentu Niższych Pireneów, i często miał udział w wojnie w Pireneach. Jenerał Castellane, od 1823 do 1827 dowodził w Barcelonie i Kadyzie, i zna dokładnie Hiszpaniją, równie jak język i charakter mieszkańców. Toż samo się ma z oficerami sztabu głównego obu dywizyj: jedynym tylko Ministrowi woyny uczynił zarzut, iż woysko obserwacyjne nie jest liczniejsze; Dywizya Niższych Pireneów zaledwo wynosi 8 do 9000 ludzi, a dywizya Wyższych Pireneów do 12,000 dochodzi, tak iż całe woysko wynosi około 20,000, kiedy mogłoby być dwakroć większe.

W Waudei znówu słyhać o poruszeniach i krokach gwałtownych Szuanów. Mer z Fougères P. Guilbert w swoim domu od kupy Szuanów napadniony, tak został zbity, iż wątpiażali z nimocy wyszść potrafi. W okolicy także Poitiers, pokazały się liczne kupy Szuanów i napadając zbroyną ręką na wioski, dopuścili się wielkich bezprawii.

— Dnia 24 —

Marszałek Jourdan rządzca domu inwalidów, wczoray po południu po długiej chorobie, w 72 roku wieku swego, zakończył życie; i już poczyniono wielkie przygotowania do pogrzebienia zwłok jego; serce, jak słyhać ma być w domu inwalidów zachowane, a zwłoki na cmentarzu cyca Lachaise, obok grobu Masseny będą złożone. Powiadają iż Jenerał Sebastiani otrzyma część przez Marszałka Jourdana sprawowanych urzędów, równie jak łaskę marszałkowską po nim. Inni wszelako utrzymują, iż łaska Marszałkowska zeszłego, dostanie się Jenerałowi Grouchy, który dotąd tylko z tytułu był Marszałkiem, Jenerał zaś Sebastiani zaymie ostatniego miejsce, tak iż zostanie Ministrem bez wydziału i Marszałkiem bez łaski dowódcy. Miejsce rządzcy domu inwalidów, ma osiągnąć Marszałek Mortier.

Monitor donosi: listy prywatne z Bayonny pod 18 listopada zawierają nowe szczegóły o potyczce zaszłej d. 14 pod Belorado. Tylko prawe skrzydło Jenerała Sarsfield było w potrzebie; 14 wieczorem Merino udał się na powrót do Vittoria, gdzie się główne powstańców ściągnęły siły. Dwa z Saragossy wyprawione bataliony, znajdując się w marszu, by się połączyć z woyskiem Sarsfielda. Nadociągły one 14go do Harro. Jenerał Llander przygotował woyska by pomnożyć siły wojenne Królowej w Arragonii i Nawarze. Zaciąganie ochotników na służbę Królowej w Katalonii trwa ciągle i liczba ich codzień się pomnaża.

Nadzwyczajną drogą tu nadeszły numera Indicateur de Bordeaux, nie zawiera żadnych szczegółów nowych, o zwycięstwie przezeń głosném Jenerała Sarsfield; mimo to jednak Journal des Debats podaje za pewną, iż klęską przez woyska Merino poniesioną uważano w Bordeaux za fakt autentyczny. Tamże wychodzący Journal de la Guyenne przeciwnie donosi, iż raczej woyska Jenerała Sarsfielda dnia 2 listopada pod Burgos, przez Jenerała Merino zostały zwyciężone, bitwa trwała 6 godzin i Karoliści zostali zwyciężcami; także głoszą iż oddział Karolistów opanował miasto Segoviją i tam znajdujący się park artylerji.

Na tutejszy birży wczoray mówiono, iż podług prywatnego listu z Hiszpanii, Jenerał Sarsfield dnia 15 listopada jeszcze się w Burgos

Obserwacje meteorologiczne.	Czas Obserwacji.		Wysokość Barom.		Wys. Ther. Réau.		Wiatr.		Stan powietrza.	
	d. 29 o 3 wieczor.		26 cal. 11.8 in.		+ 13 stopni.		Zachodni.		Śnieg.	
	d. 30 o godz. 8½ rano.		26 — 11.5 —		+ 14 — —		Południowy.		Pochmurno.	
	d. 1 — — —		27 — 2.5 —		— 1 — —		Wschodni.		Śnieg.	

DODATEK

DODATEK PIERWSZY DO GAZETY KURYERA LITEWSKIEGO N. 142.

Wilno dnia 1 Grudnia r. z. 1833 roku.

znaydował i że podług drugiego ztamtąd listu, woyska jenerała Sarsfield jeszcze się nie spotkały z woyskami xiędza Merino.

Z departamentów zachodnich za urlopem nieobecni woyskowi, otrzymali rozkaz, powrócić do swych oddziałów. Przebywający w tych departamentach deputowani w Paryżu, mieli jakoby ministeryum uczynić nagłace przedstawienia, względem zaburzeń wszczętych przez Szuanów.

W wielu kołach o tém jest mowa, iż Ministeryum na zbliżającej się sessyi, nie tylko nie dopomoże wybraniu P. Dupin na Prezydenta Izby deputowanych, ale nawet i opierać się temu będzie.

Cesarski Austriacki Poseł Hr. Appony oczekiwany tu jest w tych dniach z powrotem z podróży za urlopem przedsięwziętej.

Minister woyny jak słyhać, uda się do Boulogne, dla obejrzenia tamecznego portu.

Do departamentu Rodanu posłano rozkaz powiększyć garnizony wielu miast tego departamentu. Powodem do tego bydź mają niustające związki pomiędzy robotnikami Lyonskimi.

Ostatnie tu nadeszłe listy prywatne z Bayonny pod d. 19, zawierają następnę wieści: d. 18, Jaureguy na czele 700 ludzi opuścił San-Sebastian, napadł na Karlistów i odparł ich aż do Anduin. Nieprzyjacieli w tej sprawie miał stracić dosyć znaczną liczbę w zabitych i rannych; pomiędzy pierwszymi znajduje się przywódzca nazwiskiem Ituniaga; 14 ludzi wzięto w niewolę. Pewien godzien wiary podróżny, który dnia 17 przybył do San-Sebastian zapewnia, iż Jenerał Sarsfield dnia 14 znaydował się w Ameyugo o 2 mile od Miranda, z 6,000 piechoty, 700 ludzi konnicy i z 8 działami i że dnia następnego ruszył do Vittoria, kiedy Jenerał Wall z 2,500 piechoty, w 300 koni i z 4 działami, przesuwiał się na Orduna, do Bilbao. Czteryście Karolistów jakoby poddało się Jenerałowi Lorenzo, którego oddział przez 2 z Burgos wysłane bataliony, znacznie się powiększył. Z Santander wiadomości aż do 10 dochodzą, podług których Guerillasy w tych okolicach znikli. Dla Królowey urządzonym został oddział ochotników od 1,000 ludzi, pod dowództwem Półkownika Iriarte. Zabrani w niewolę w bitwie pod Santander, zostali odprowadzeni do Korunny. W prowincjach Baskijskich nic nowego nie zaszło. W Bilbao już wychodzi gazeta Karlistowska pod tytułem *el Restaurador*; pierwszy jej numer pod dniem 15 zawiera jeden tylko artykuł, w którym sławi się mięstwo, jakiego mieszkańcy prowincyi Baskijskich po wszystkie czasy dawali dowody, czego niedawno przez Jenerała Castannon, kłeskę. O Jenerale Sarsfield i o jego woysku, nie ma w tym artykule wzmianki. Poczta Madrycka przychodzi dopiero dosyć regularnie dwa razy na tydzień; przez Arragoniją, z czego wnosić wypada, iż droga na Saragossę jest otwartą. *Constitutionnel* z powodu ostatnich z Hiszpanii nadeszłych wiadomości, czyni następnę uwagę: wiadomości te przychylnie na stronę Królowey mówią, lecz nie można tego ukryć, iż one nie mają na sobie cechy autentyczności. Rokoszanie są panami Vittorii i przecięli komunikacyę z Madrytem na Biskaję. O położeniu i działaniach Sarsfielda wiadomo tylko z wieści, dostających się z Kastylji do Arragonii, z Arragonii do Nawarry, a z Nawarry do granic francuzkich. Cóż z pewnością o zwycięstwie, lub kłesce, wiedzieć możemy? To zaś przypisywane zwycięstwo Sarsfieldowi nad Merino, podaje w tém większą wątpliwość, iż pole bitwy pod Bellorado mieszczą, kiedy w tej części Hiszpanii nigdy Merino woyny nie prowadził. W Starej Kastylji zaciaga on swych guerillasów, tam w górach Lerma, na drodze z Burgos do Madrytu zbiera oddziały swych stronników; i jak powiadają stoi na czele 20,000 ludzi; co dla niego może jest i podobnem, przez dziwny wpływ jaki na

mieszkańców wywiera. Jenerał z woyskiem regularnem w położeniu Merino, naturalnie starałby się połączyć z powstańcami w Vittoria; lecz Merino dowodzi guerillasami, którzy nie mogą oddalać się od swych mieszkań; nadto guerillasy dotąd zajmowali położenie z tytu względem Sarsfielda, przecinając drogę do Madrytu i przeymując wszelkie dowozy do Burgos.

Jak słyhać wkrótce P. Dupin starszy wyda pismko pod tytułem: *Uwagi nad stanem stronnictwa na jakie się dzieli Izba Deputowanych*, w którym swe polityczne widoki otwarcie ma wyłożyć.

Dnia 25

W dzisiejszych ministeryalnych gazetach czytamy co następuje: depesza telegrafem z Bayonny do Bordeaux, a ztamtąd tu począł przesłana, donosi: Bayonna 21 listopada. Zapewniają iż woyska Królowey dnia 19 wieczorem weszły do Vittorii. Dzisiaj nadeszła tu gazeta z Bordeaux, zawierają podobnie, podług swych wiadomości listowych, doniesienie, o weyściu Jenerała Sarsfield do Vittorii i nie wątpią o prawdziwości jego. Braknie dotąd jeszcze szczegółowej wiadomości, o bitwie między Jenerałem Sarsfield a xiędzą Merino. *Journal des debats* podaje podług gazet z Bordeaux, list z Madrytu pod dniem 13, w którym donoszą, iż stolica znajduje się w pewney niespokojności, w skutek polityki Ministeryum Hiszpańskiego i powolnych działań Jenerała Sarsfield. *Journal de Paris* donosi iż 18 w Barcelonie i 19 w Gerona wszystko było w stanie spokojności.

Wczoraj tu otrzymany list prywatny z Bayonny od dnia 19, zawiera co następuje: Jenerał Harispe odebrał wiadomość, iż Jenerał Sarsfield, opuściwszy Burgos dnia 11 zbit dnia 12 xiędza Merino pod Belorado, który utracił 600 ludzi w zabitych i rannych. Umyslny goniec wczoraj tu przybył z Bilbao; który opuścił to miasto w przeszłą sobotę (16) i zapewnia iż tam znajdującą się Junta Karlistowska, po otrzymaniu wielu depesz z Vittorii, rozkazała wszystkim rokoszanom nadciągnąć do Bilbao, że w tém mieście panowało wielkie zamieszanie, gdy się dowiedziano że Merino w skutek poniesioney klęski cofnął się do Nawarry, kiedy Sarsfield z 12 do 13,000 ludzi w trzech oddziałach postępował na prowincye Baskijskie; nakoniec że pomieniona junta najsćśley rozkazała wybrać 4 miliony realów przepisanej kontrybucyi. Rozszerza się wieść że Karliści z Irun ustąpili.

Jenerał Roguet mianowany został głównym dowódcą trzeciej na granicy Pireneów stojącej dywizyi od 7 do 8,000 ludzi.

We trzech fabrykach sukiennych w Louviers, wynikły wielkie zaburzenia pomiędzy robotnikami. Niektóre warstwy całkiem zostały zgruchotane. (*Allg. Pr. St. Zeit.*)

HISZPANIA.

Madryt dnia 12 listopada.

Gazeta Dworu (już i w Berlinie znajdującą się), zawiera do Ministeryum woyny przysłane doniesienie jeneralnego Kapitana Andaluzyi, w którym się zapewnia, iż nie tylko w tej prowincyi największa panuje spokojność, ale nadto w wielu miejscach znaczna liczba ludzi, znanych z prawego sposobu myślenia, wyjawia żądanie, uzbrojenia się własnym kosztem, by zapobiedz wszelkim naruszeniom pokoju, mogącym się przytrafić. W Carmona, Senilli, Kordubie, Ecija i w innych miastach, ochotnicy rojalisci, bez najmniejszego oporu rozbrojeni zostali. Wprawdzie w bliskości miasta Xerez utworzył się mały oddział Karolistów, pod przywództwem Markiza Algar, lecz po wzięciu ostatniego w niewolę, i to kuszenie się można uważać za zupełnie spełzone na niczem. (*Al. P. S. Z.*)

G R E C Y A.

Przez list z *Nauplii* do *Monachium* nadeszły pod dniem 30 października, otrzymano ważną wiadomość, iż Ministerium Greckie zupełnie zmienionem zostało. Ministrowie *Trikupis*, *Psyllas* i *Praides* wzięli odставку, a dla pierwszego z nich poselstwo do Londynu jest przeznaczone. Naczelnikiem nowego ministerium t. j. Prezydentem Rady Ministrów i Ministrem spraw wewnętrznych, jest *Kolettis*, Ministrem Finansów *Theocharis*, szkół i kościoła, Konstanty *Schinas*. *P. Schmalz* pozostał od czasu Ministrem wojny, aż do przybycia Półkownika *Lesuire*. *Maurokordatos* przeszedł do nieznaczącego Ministerium spraw wewnętrznych i królewskiego domu. Ministrem sprawiedliwości został mianowany *Suzzo*. Wrażenie, jakie ta przemiana ministerium sprawiła, okazało się wielkiem i dobrej wróżby. *Kolettis*, jako naczelnik partii narodowej, dla swego sposobu myślenia i wielkich zdolności, doznaje powszechnego szacunku. Nowi ministrowie spraw duchownych i finansów, obay młodzi, co w niemiezech nauki odebrali, *Theocharis* znany z wielkiej prawości, wychowaniec instytucy Lipskich i *Schinas*, jeden z celniejszych uczniów *Saviniego*, zdaje się być ręką, że dopiero sprawy wszystkie pójdą prędkim i odpowiadającym opinii publicznej, biegiem. (*Al. P. S. Z.*)

O g ł o s z e n i a.

1855 roku Listopada 27 dnia w Żurnale Wileńskiego Gubernialnego Rządu zapisano.

Rząd ten po wysłuchaniu przełożenia P. Naczelnika Gubernii i Kawalera z dnia 24 Listopada za N. 23,796 w którym wyraża: iż P. Sprawujący obowiązek Jenerał-Intendenta 1szej Armii, Jenerał-Major Sołodiłow, pod dniem 14 tegoż Listopada uwiadamia J. W. Pana Sprawującego obowiązki Gubernatora, że P. Głównodowodzący 1szą Armią Xiażę Saken rozpatrzywszy doniesienie jego o skutkach targów odbytych w Wileńskiej Izbie Skarbowej, na dostawę do magazynów rzeczoney Gubernii dla woysk prowiantu od dnia 1 Stycznia do 1go Października następującego 1854 roku i znajdując że takowe targi niedosięgnęły żądanej ceny, gdyż nie tylko nie było spółubiegania się życzących do zniżenia Kommissyonierskich cen, ale i jawiący się na dostawę zboża do Wilna i niektórych innych miejsc, posuwali żądania swoje daleko wyżej od Kommissyonierskich odkryć; a zatem iżby podług oznaczonej ilości do targów podawaney, doświadczyć możliwości, oddadź dostawę z pewnym ubezpieczeniem na podrad lub też na pieczę woysk, oraz w zupełnym zapewnieniu, iż z uformowaniem się zimowey drogi, terażniejsze drogie w narodzie pokazujące się ceny, przyjdą do pożądanego umiarkowania; J. W. P. Jenerał Feldmarszałek Xiażę Saken raczył poruczyć P. Jenerał-Majorowi Sołodiłowu rozporządzić w Wileńskiej Izbie Skarbowej, w drugiej połowie następującego miesiąca Grudnia, nowe targi na dostawę prowiantu do 1go Października 1854 roku z odkryciem dla nich i nowych cen, niudalając dawniejszych odkrywaczów, i z wezwaniem do udziału w dostawie podradczyków; przygotowanie zaś prowiantu na miesiąc Styczeń, przedpisał odbydź za pośrzednictwem Kommissyonierów. A zatem P. Pełniący obowiązek Jenerał-Intendenta 1szej Armii, uczyniwszy należyte w tym przedmiocie rozporządzenie i skomunikowanie się z Wileńską Izbą Skarbową, z dostawieniem wszystkich potrzebnych w tej operacyi wiadomo-

ści; prosi P. Naczelnika Gubernii przeznaczyć w rzeczoney Izbie nowy targ 18, a przetarg 22 dnia następującego grudnia z wezwaniem życzących i nakłonieniem podradczyków do podjęcia się dostawy prowiantu do punktów Wileńskiej Gubernii, na wyrażony termin podradu. W skutek czego J. W. P. Sprawujący Obowiązek Gubernatora, przeznacza temu Rządowi, uczynić niezwłocznie rozporządzenie dla wezwania życzących na przeznaczone w Izbie Skarbowej targi, zakomunikowawszy o tém i do sąsiedzkich Gubernialnych Rządów. Rozkazali: o wezwaniu życzących do nowego targu w Wileńskiej Izbie Skarbowej przeznaczonego 18 i przetargu dnia 22go następującego miesiąca grudnia, do dostawy do magazynów Wileńskiej Gubernii dla Woysk prowiantu do 1go października 1854 roku, wszystkim tutejszey Gubernii Miejskim i Ziemskim Policyom posłać Ukazy, a do sąsiednich Rządów Gubernialnych komunikować, a kopią takowego postanowienia dla wydrukowania w Gazecie Kuryera Litewskiego przesłać do Redaktora teyże Gazety P. Marcinowskiego; o czém Wileńską Izbę Skarbową uwiadomić, i kopiją z tego artykułu Żurnatu przesłać do dzieł P. Zarządzającego Gubernią i Kawalera. Listopada 28go dnia 1855 roku. Autentyk za podpisem PP. Zasiadających i sprawdzeniem Sekretarza. Takowa rezolucya wypełniona 28 listopada 1855 r. Zgodno: Naczelnik Stołu Romuald Czarnucki. (1595).

1. Od Wileńskiego Gubernialnego Rządu. Na wypełnienie przysądanego od Dworzan Oszmiań. Powiatu, Kazimierza Jankowskiego i Jana Bogusławskiego Skarbowego uzyskania, za zrabowane, pod czas byłego rokосу w Oszmiańskim Prowiantskim magazynie produktu; Rząd ten przeznaczył przedadź z publicznych targów, położone w mieście Oszmianie domy ocenione, Jankowskiego jeden z przybudowaniami 154, a Bogusławskiego dwa 640 rubli assygnacyami, należące do pierwszego z nich w trzeciej części, a do wtórego dwa domy w połowie; a zatem życzący kupić takowe części domów, zechcą przybydź do tego Rządu dla targu na dzień 8 następującego miesiąca Stycznia, i dla przetargu we trzy dni po takowym targu. Listopada 28 dnia 1855 roku.

Sowietnik Białocki.

Sekretarz Kowalenok.

Naczelnik Stołu Romuald Czarnucki. (1599)

1. Od Wileńskiego Gubernialnego Rządu niniejszém ogłasza się, iż dla uzyskania prowiant-skiej niedoimki od kontrahenta Kommissyoniera Łazarewa, zmarłego żyda Lipki Salomowicza Joffy 825 rubli 89 kopiejek srebrem, wystawiony na przedadź z publicznych targów w Sądzie Ziemskim Brastawskim, dom jego Joffy w miasteczku Jezierosach położony, oceniony 293 rubli assygnacyami, do czego i przeznaczony termin 18 następującego miesiąca grudnia, z przetargiem we trzy dni po pierwszym targu. Zaczem życzący kupić takowy dom, zechcą przybywać do Brastawskiego Ziemskiego Sądu z gotowemi pieniędzmi. Listopada 29 dnia 1855 roku.

Sowietnik Ławrowski.

Sekretarz Józef Eysymont.

Powityczk Panasiewicz. (1598)

DODATEK DRUGI